

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ВІДДІЛ ІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ І НАУКИ

**РЕАЛІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ УНІВЕРСИТЕТІВ**

Методичні рекомендації

Київ 2016

УДК 378.147:371.214.114 (477)

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Інституту вищої освіти НАПН України
(від 22 грудня 2016 р., протокол №12)*

Укладачі:

Дівінська Н.О., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
Дяченко Н.О., кандидат педагогічних наук

Рецензенти:

Жорова І.Я., доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, менеджменту освіти й інноваційної діяльності, перший проректор з наукової роботи КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»

Смікал В.О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки вищої школи Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Реалізація науково-дослідницької діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу університетів / Н.О. Дівінська, Н.О. Дяченко. – К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2016. – 27 с.

ISBN 978-617-7486-03-8

Успішна реалізація науково-дослідницької діяльності в університеті вимагає від викладача не лише знань з методики проведення наукового дослідження, а й умінь формування дослідницької компетентності суб'єктів навчально-виховного процесу університетів.

Методичні рекомендації містять теоретичне обґрунтування, методику діагностики дослідницької компетентності студентів, її критерії, рівні та приклади педагогічних задач для діагностування.

Запропоновані матеріали дозволять викладачам і науковим керівникам не тільки запрограмувати бажаний результат своєї діяльності, а й більш компетентно підійти до процесу формування і діагностування дослідницької компетентності.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів, викладачів, дослідників у галузі вищої освіти з педагогічних спеціальностей.

УДК 378.147:371.214.114 (477)

ISBN 978-617-7486-03-8

©Інститут вищої освіти НАПН України, 2016
©Н.О. Дівінська, Н.О. Дяченко

ЗМІСТ

Передмова (Н. Дівінська, Н. Дяченко)	4
Науково-дослідницька діяльність суб'єктів освітнього процесу університетів (Н. Дівінська)	5
Сутність дослідницької компетентності студентів і методика її діагностики (Н. Дівінська)	7
Педагогічні задачі як діагностичний інструмент сформованості дослідницьких умінь студентів (Н. Дяченко).....	15
Загальні рекомендації щодо використання педагогічних задач (Н. Дяченко)	24
Список використаних джерел	24

Передмова

Діяльність викладача складається з розв'язання проблем різноманітного ступеня складності, тому для успішної реалізації науково-дослідницької діяльності в університеті викладачу потрібні не лише знання з методики проведення наукового дослідження, а й уміння формувати і діагностувати дослідницьку компетентність суб'єктів навчально-виховного процесу університетів, використовувати інноваційні технології навчання, що базуються на інтерактивних формах та методах роботи, педагогічних іграх, елементах тренінгів, методах ситуативного навчання (педагогічні задачі, кейс-метод тощо).

Проблема розроблення й впровадження в освітній процес вищої школи інноваційних методів навчання, знаходиться в центрі уваги сучасних дослідників. Виникає необхідність розгляду ефективних форм та методів навчання і викладання, серед яких особлива роль належить педагогічним задачам, які все частіше використовують викладачі вищих навчальних закладів.

Здобувачі вищої освіти перевагу віддають індуктивному навчанню, оскільки практичні дії, використання реальних конкретних прикладів призводить до найвищих результатів. Тому педагогічні задачі доцільно застосовувати як дієвий інструмент в освітній діяльності з метою набуття студентами практичних навичок для майбутньої професійної діяльності.

Враховуючи той факт, що питання діагностики дослідницької компетентності студентів педагогічних спеціальностей не знайшло повного відображення в наукових працях, авторами, у представлених методичних рекомендаціях, пропонується науково обґрунтована методика діагностики дослідницької компетентності студентів, а також приклади педагогічних задач, орієнтованих на більш усвідомлене і компетентне керування процесом діагностування.

Науково-дослідницька діяльність суб'єктів освітнього процесу університетів

Ключовою складовою освітнього процесу сьогодні є студентоцентроване навчання, а рівень професійної підготовки майбутнього викладача та його особистісні якості залишаються пріоритетними чинниками успіху модернізації освіти, результативності використання нових педагогічних технологій. У Проекті Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року передбачена інтеграція вищої освіти і науки, яка має досягатися шляхом підвищення частки та якості дослідницької та інноваційної діяльності в закладах вищої освіти, а також підвищення актуальності змісту вищої освіти та рівня дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти¹. У зв'язку з цим все більшої актуальності набуває включення в підготовку педагогічних кадрів сучасних наукових досліджень та формування у майбутнього педагога дослідницької компетентності.

На фундаментальну роль науково-дослідницької діяльності в розвитку вищої освіти, яка здійснюється в університетах, вказують і такі документи, як:

- Закон України «Про вищу освіту» (№ 1556-VII від 1 липня 2014 р.);
- Закон України „Про наукову і науково-технічну діяльність” (№ 848-VIII від 26.11.2015 р.);
- Концепція розвитку наукової сфери України на період до 2015 р. (проект);
- Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років (проект) та ін.

Зокрема, аналіз Концепцій розвитку науково-дослідної та інноваційної діяльності вищих навчальних закладів України і Положень про науково-дослідну роботу² засвідчує, що концептуальними завданнями наукової діяльності в університеті мають стати:

- реалізація державної політики в галузі науково-дослідницької діяльності та пріоритетних завдань щодо формування наукової сфери України;
- організація науково-дослідницької діяльності в поєднанні з державними стандартами вищої освіти та професійної підготовки, зорієнтованої на специфіку ВНЗ;

¹Проект Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року. – URL: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT1109.html

²Концепція Науково-дослідної роботи Національної школи суддів України на 2011-2015 р. – URL: <http://www.nsj.gov.ua/files/> ;

Концепція перспективного розвитку науково-дослідної роботи в НУВГП на 2010-2015 роки // Національний університет водного господарства та природокористування. – URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-dijaljnistj/koncepcija> ;

Концепція наукової діяльності Вінницького національного аграрного університету на 2009–2015 роки. – URL: http://www.vsau.org/web/vsau/vsau.nsf/webgr_view/GrZRGCT?OpenDocument&RestrictToCategory=GrZRGCT

Положення про науково-дослідну роботу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. – URL: http://science.univ.kiev.ua/documents/normative_base/polozhennya-pro-naukovo-doslidnu-robotu-v-kyyivs%60komu-natsional%60nomu-universyteti-imeni-tarasa-shevch/

- проведення прикладних і фундаментальних наукових досліджень і розробок, підготовка наукової, навчально-методичної літератури для адаптації навчального процесу щодо входження до єдиного європейського освітнього та наукового просторів, інноваційний розвиток фахової освіти в контексті положень Болонської декларації;
- запровадження та дотримання європейських стандартів взаємодії Університету з різними організаціями, суб'єктами господарювання щодо проведення прикладних наукових досліджень та впровадження їх результатів у виробництво;
- організація актуальної за змістом, різноманітної за формами, сучасної за засобами, якісної за виконанням, доступної професійному навчанню студентської науково-дослідницької діяльності;
- організація та проведення міжнародних, міжвузівських науково-практичних конференцій студентів, магістрантів, аспірантів, молодих учених, науковців;
- розширення наукового міжнародного співробітництва, спрямованого на інтеграцію університету в міжнародні науково-дослідні структури;
- постійний моніторинг потреб виробництва регіону щодо напрямків наукової діяльності, контроль за ефективністю впроваджень та виробничих перевірок наукових розробок співробітників університету;
- остійне пропагування результатів науково-дослідної роботи та науково-технологічних розробок Університету в засобах масової інформації, нарадах, симпозіумах, конференціях регіонального, загальнодержавного та міжнародного рівнів та ін.

Аналіз наукових праць дозволяє визначити *«науково-дослідницьку діяльність»* як діяльність, метою якої є отримання нових або поглиблення вже наявних наукових знань і досягнення конкретних практичних інноваційних результатів у певній галузі³.

Науково-дослідницька діяльність студентів у сучасному вищому навчальному закладі є творчим процесом, що включає два взаємопов'язаних елементи⁴:

- навчання студентів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості;
- наукові дослідження, що здійснюються студенти під керівництвом професорів і викладачів.

Науково-дослідницька діяльність студентів вищого навчального закладу здійснюється за основними напрямками:

³Султанова Л.Ю. Формування готовності студентів психолого-педагогічних факультетів до науково-дослідної діяльності: автореф. дис. ...канд.пед.наук : 13.00.04 /Лейла Юрійвна Султанова; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. – К., 2007. – 22 с.;

Prokhorchuk A. The definition of “research competence”. – URL: file:///C:/Users/User/Downloads/066.pdf

⁴Основи наукових досліджень : навчальний посібник / Г.С. Цехмістрова. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003.- 240 с. – С.54-56.

– науково-дослідницька діяльність, що є складовою навчального процесу і обов'язкова для всіх студентів (написання рефератів, підготовка до семінарських занять, підготовка і захист курсових, дипломних робіт, виконання завдань дослідницького характеру в період виробничої практики на замовлення підприємств тощо);

– науково-дослідницька діяльність студентів поза навчальним процесом. Нею передбачається: участь у наукових гуртках, виконання госпрозрахункових наукових робіт у межах творчої співпраці кафедр, факультетів;

– робота в студентських інформаційно-аналітичних, юридичних консультаціях, туристських фірмах, перекладацьких бюро тощо;

– рекламна, лекторська діяльність;

– написання тез наукових доповідей, публікацій тощо⁵.

Зміст дослідницької діяльності визначається стандартами проведення наукових досліджень⁶, вимогами замовника в рамках вищого навчального закладу, освітньою та науково-дослідницькою програмами.

Сутність дослідницької компетентності студентів і методика її діагностики

Аналіз наукових робіт дає підстави стверджувати, що *дослідницька компетентність* – це цілісна, інтегративна якість особистості, що поєднує в собі знання, уміння, навички, досвід діяльності дослідника, ціннісні ставлення та особистісні якості і виявляється в готовності і здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, творчого підходу в цілепокладанні, плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності⁷ і передбачає:

⁵ Теоретичні засади науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів : практичний посібник / Авторський колектив : В. Майборода, О. Ярошенко, Ю. Скиба ; за ред. О. Ярошенко. – Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. – 174 с. – С.51. – URL: <http://ihed.org.ua/ua/resursy/biblioteka.html>

⁶ Стандарт Національної академії наук України. Організація і проведення науково-дослідних робіт СОУ НАН 73.1-001:2011. Видання офіційне. – Київ: Національна академія наук України, 2011. – 28 с. – URL: http://www1.nas.gov.ua/infrastructures/Legaltexts/nas/2011/directions/OpenDocs/73_1_001_2011.pdf ;

Державний стандарт України. Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання науково-дослідних робіт. Загальні положення. – Київ : Держстандарт України, 2001. – 20 с. – URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/standarts/DSTU_3973-2000.pdf

⁷ Застосування сучасних інноваційних освітніх технологій для формування навчально-пізнавальної та дослідницької компетентностей юннатів у гуртках біологічного та сільськогосподарського профілів ЗОЕНЦ. – URL: http://zoenc.edukit.uz.ua/biblioteka/materiali_ndzd/zastosuvannya_suchasnih_innovacijnih_osvitnih_tehnologij_dlya_formuvannya_navchaljno-piznavalnoi_ta_doslidnicjkoj_kompetentnostej_yunnativ_u_gurtkah_biologichnogo_ta_siljskogospodarsjkogo_profiliv_zoenc/ ;

Лозан С. Методологічні підходи до визначення сутності та змісту поняття «дослідницька компетентність» / С. Лозан. – URL: <http://www.kspu.kr.ua/ua/ntmd/konferentsiy/3-mizhnarodna-internet-konferentsiia-2015/sektsiia-5/3605-metodolohichni-pidkhody-do-vyznachennia-sutnosti-ta-zmistu-poniattia-doslidnytska-kompetentnist> ;

Research competencies framework, 4 april 2007. – URL: http://www.fgdp.org.uk/_assets/pdf/research/research%20competencies.pdf

- наявність уявлень про найбільш актуальні напрями досліджень у сучасній теоретичній та експериментальній науці;
- вільне володіння іноземною (переважно англійською) мовою в галузі професійної діяльності й міжособистісного спілкування;
- розуміння філософських концепцій в обраній галузі наукової діяльності; володіння методологією наукової дисципліни (галузі), знання її закономірностей і готовність використовувати знання даної галузі у своїй практичній діяльності;
- уміння чітко формулювати суть досліджуваної проблеми, мету, об'єкт, предмет, робочу гіпотезу, завдання дослідження, спланувати експеримент;
- розуміння основних методологічних принципів наукового дослідження і застосування їх на практиці;
- володіння методами наукового дослідження (анкетування, тестування, моделювання, спостереження тощо);
- уміння теоретично обґрунтувати і експериментально перевірити висунуту ідею в рамках досліджуваної проблеми;
- уміння аналізувати результати своєї науково-дослідницької діяльності, робити необхідні висновки (проводити методологічну рефлексію);
- активність, відповідальність та особисту участь в організації будь-якого експерименту;
- уміння вести наукову дискусію, аргументовано відстоювати свою точку зору;
- уміння аналізувати дані наукового експерименту з використанням методів математичної статистики і комп'ютерних технологій;
- уміння підготувати публікацію або виступ за результатами своєї наукової роботи⁸.

Будь-яка компетентність, сформована під час освітнього процесу, буде віднесена до професійної компетентності, у структурі якої кожен дослідник виділяє специфічні складові компоненти: когнітивний, діяльнісний, операційно-технологічний, особовий, ціннісно-мотиваційний, рефлексивний⁹. Нам імпонує підхід М. Архипової¹⁰, яка представила процес формування дослідницької компетентності як сукупність чотирьох функціональних компонентів:

- *цільового* – мета підготувати майбутнього педагога до дослідницької діяльності у вищих навчальних закладах;

⁸ Головань М. С. Сутність та зміст поняття “дослідницька компетентність” / М. С. Головань, В.В. Яценко // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць. Випуск VII. – Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2012. – С. 55-62. – URL: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8412/7/Golovan_2012_Doslid_Competence_PDF.pdf

⁹ Теоретичні засади науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів : практичний посібник / Авторський колектив : В. Майборода, О. Ярошенко, Ю. Скиба ; за ред. О. Ярошенко. – Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. – 174 с. – С.53-55. – URL: <http://ihed.org.ua/ua/resursy/biblioteka.html>

¹⁰ Архипова М.В. Компоненти формування дослідницької компетентності майбутнього інженера-педагога. – URL: http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2009/Pedagogica/54132.doc.htm

– *мотиваційного* – стимулювання студентів до пошукової дослідницької діяльності;

– *змістового* – методологія формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів у змісті дисциплін психолого-педагогічного та спеціального напрямку;

– *організаційного* – координація і контроль за здійсненням дослідницької діяльності студентів.

Зазначені компоненти покладені в основу розробленої методики діагностики.

Для діагностики дослідницької компетентності студентів нами визначено дві групи показників:

Перша (*пізнавально-теоретична*) група показників визначає теоретичну готовність студентів до проведення наукових досліджень і характеризується:

– базовими знаннями основних психолого-педагогічних та профільних дисциплін, методики проведення наукового дослідження;

– володінням іноземної та української мовами;

– знаннями в галузі педагогічного спілкування, культури професійної поведінки та педагогічної майстерності;

– знаннями основних наукових визначень та понять, класифікацій інноваційних методів та засобів навчання, знаннями про їхню роль у формуванні дослідницької компетентності.

Друга (*рефлексивно-професійна*) група показників визначає практичну готовність студентів до проведення наукових досліджень і характеризується:

– вмінням правильно планувати своє наукове дослідження та експеримент, чітко формулювати суть досліджуваної проблеми: мету, об'єкт, предмет, робочу гіпотезу, завдання дослідження та ін.;

– розумінням основних методологічних принципів наукового дослідження і застосування їх на практиці;

– володінням методами наукового дослідження (анкетування, тестування, моделювання, спостереження тощо);

– умінням теоретично обґрунтовувати і експериментально перевіряти висунуту ідею в рамках досліджуваної проблеми, аналізувати результати своєї науково-дослідницької діяльності, робити необхідні висновки, правильно оформляти результати власного наукового дослідження, застосовувати інноваційні методи навчання відповідно до віку та рівня знань студентів;

– володінням педагогічною технікою, особистісно-орієнтованими прийомами педагогічної взаємодії;

– професійною спостережливістю, рефлексією тощо.

Відповідно до розглянутих показників пропонувано чотири рівні прояву дослідницької компетентності.

Низький (інтуїтивний) рівень характеризується:

– відтворенням незначної частини основних теоретичних положень, окремих понять;

– студент не усвідомлює важливості наукової роботи, слабо ознайомлений з основними професійно-педагогічними компетентностями, не

усвідомлює їх зміст, структуру і значення в професійно-педагогічній діяльності;

- прояв показників сформованості дослідницьких умінь обмежений.

На цьому рівні особливо важлива професійно-орієнтована допомога з боку викладача-наукового керівника.

Середній (репродуктивний) рівень характеризується тим, що:

- студент ознайомлений з основними професійно-педагогічними компетентностями, які мають бути сформовані у майбутнього викладача;

- у студента виникає інтерес до нових фактів та їх пояснення, усвідомлення ролі наукових досліджень у формуванні професійних компетентностей;

- студент має обмежений прояв показників сформованості дослідницьких умінь;

- спостерігається ще недостатнє володіння методами наукового дослідження;

- дії виконуються за певною допомогою викладача або самотійно за аналогією зі зразком, спостерігається ще недостатньо вміла діяльність.

За рефлексивно-професійним типом діяльності цей рівень характеризується оволодінням початковим умінням на рівні копіювальних, недосконалих дій, переважно за готовими зразками.

Позиція наукового керівника на цьому рівні більш інструктивна.

Достатній (репродуктивно-творчий) рівень характеризується:

- сформованістю у студента в достатній мірі знань основних наукових визначень, вільним володінням вивченим матеріалом;

- інтересом до науково-дослідницької діяльності;

- здатністю вільно добирати методи наукового дослідження, навчально-методичний матеріал з необхідними технологіями навчання і використовувати їх на практиці.

На даному рівні передбачається самотійний вибір необхідної системи дій у різноманітних ситуаціях, але зі значними зусиллями.

Позиція педагога відрізняється інструктивно-консультативним характером.

Високий (творчий) рівень визначає готовність студентів до науково-дослідницької діяльності і характеризується:

- досконалими теоретичними знаннями;

- оволодінням професійно-педагогічними уміннями як основою дослідницької компетентності, що характеризується досить високим рівнем засвоєння нестандартних педагогічних дій, творчим підходом до виконання наукової роботи.

На цьому рівні студент здатний самотійно проводити наукове дослідження, розробляти і впроваджувати експеримент.

Позиція керівника на цьому рівні відзначається консультативним характером допомоги.

У поданій нижче діагностичній карті наведені сутнісні характеристики рівнів сформованості дослідницької компетентності за двома показниками,

зазначено фіксацію прояву за допомогою (+/-) , а також педагогічний супровід як вектор орієнтований на компетентне керування процесом формування зазначеної компетентності.

Діагностична карта-схема характеристики й оцінки рівнів сформованості дослідницької компетентності студентів

Характеристики для визначення рівня сформованості дослідницької компетентності			
1. Пізнавально-теоретичний			
Рівні сформованості дослідницької компетентності	Педагогічний супровід	Етапи проведення діагностики	+/-
I. Низький рівень. Характеризується відтворенням незначної частини основних теоретичних положень, окремих понять; студент не усвідомлює важливості наукової роботи, слабо ознайомлений з основними професійно-педагогічними компетентностями, не усвідомлює їх зміст, структуру і значення в професійно-педагогічній діяльності, прояв показників сформованості дослідницьких умінь ще обмежений.	На цьому рівні особливо важлива професійно-орієнтована допомога з боку викладача-наукового керівника		
II. Середній рівень. На цьому рівні студент ознайомлений з основними професійно-педагогічними компетентностями, які мають бути сформовані у викладача, у нього виникає інтерес до нових фактів та їх пояснення, він усвідомлює роль наукових досліджень у формуванні професійних компетентностей. Має обмежений прояв показників сформованості дослідницьких умінь. Спостерігається ще недостатнє володіння методами наукового дослідження.	Позиція викладача-наукового керівника на цьому рівні більш інструктивна		
III. Достатній рівень. У студента сформовані у достатній мірі знання основних наукових визначень,	Позиція викладача-наукового		

<p>спостерігається вільне володіння вивченого матеріалу. На цьому рівні студент активно цікавиться новими досягненнями у галузі новітніх технологій навчання, вивчає передовий досвід викладачів, провідних учених, відвідує їхні заняття, приймає активну участь в психолого-педагогічному аналізі, в обговоренні, дискусіях та ін., розуміє основні методологічні принципи наукового дослідження і застосування їх на практиці, володіє методами наукового дослідження (анкетування, тестування, моделювання, спостереження тощо); уміє теоретично обґрунтувати висунуту ідею в рамках досліджуваної проблеми. Передбачається самостійний вибір необхідної інформації.</p>	<p>керівника на цьому рівні відрізняється інструктивно-консультативним характером</p>		
<p>IV. Високий рівень. Визначає теоретичну готовність студентів до проведення наукових досліджень і характеризується базовими знаннями основних психолого-педагогічних та профільних дисциплін, методики проведення наукового дослідження, знаннями в галузі педагогічного спілкування, культури професійної поведінки та педагогічної майстерності, основних наукових визначень та понять, класифікації інноваційних методів та засобів навчання, знаннями про їхню роль у формуванні дослідницької компетентності.</p>	<p>Позиція викладача-наукового керівника на цьому рівні відрізняється консультативним характером допомоги</p>		
<p>2. Рефлексивно-професійний</p>			
<p>I. Низький рівень. Студент не уміє правильно спланувати своє наукове дослідження та експеримент; чітко</p>	<p>На цьому рівні особливо важлива професійно-</p>		

<p>сформулювати суть досліджуваної проблеми: мету, об'єкт, предмет, робочу гіпотезу, завдання дослідження та ін.; слабо розуміє основні методологічні принципи наукового дослідження і застосування їх на практиці; не володіє методами наукового дослідження, потребує професійно-орієнтованої допомоги з боку наукового керівника.</p>	<p>орієнтована допомога з боку викладача-наукового керівника</p>		
<p>II. Середній рівень. За рефлексивно-професійним типом діяльності цей рівень характеризується оволодінням первісним умінням на рівні копіювальних, недосконалих дій, переважно за готовими зразками. Дії виконуються за певною допомогою викладача або самостійно за аналогією зі зразком. Спостерігається ще недостатньо вміла діяльність.</p>	<p>Позиція викладача-наукового керівника на цьому рівні більш інструктивна</p>		
<p>III. Достатній рівень. Студент виявляє інтерес до науково-дослідницької діяльності, здатний вільно добирати методи наукового дослідження, навчально-методичний матеріал з необхідними технологіями навчання і використовувати їх на практиці. Передбачається самостійний вибір необхідної системи дій у різноманітних ситуаціях, але зі значними зусиллями з боку студента.</p>	<p>Позиція викладача-наукового керівника на цьому рівні відрізняється інструктивно-консультативним характером</p>		
<p>IV. Високий рівень. Визначає практичну готовність студентів до науково-дослідницької діяльності, характеризується досконалими теоретичними знаннями, оволодінням професійно-педагогічними уміннями як основою дослідницької</p>	<p>Позиція викладача-наукового керівника на цьому рівні відрізняється консультативним характером допомоги</p>		

компетентності, яка характеризується досить високим рівнем засвоєння нестандартних педагогічних дій, творчим підходом до виконання наукової роботи. На цьому рівні студент здатний самостійно проводити наукове дослідження, розробляти і впроваджувати експеримент.			
--	--	--	--

Для того, щоб забезпечити своєчасне коригування процесу формування дослідницької компетентності, важлива і об'єктивна оцінка студентів власних умінь. Оцінка себе як успішного дослідника має супроводжуватись самооцінкою дослідницьких умінь, завдяки чому студент може оцінити свою здатність проводити наукові дослідження.

Бланк самооцінки розвитку дослідницьких умінь¹¹

Дослідницькі уміння	Етапи проведення діагностики			
	на I курсі	до пед. практики на бакалавр. рівні (IV курсі)	після пед. практики на бакалавр. рівні (IV курсі)	після пед. практики на магістер. рівні (V курсі)
1. Уміння чітко формулювати науково-категоріальний апарат дослідження (суть досліджуваної проблеми, мету, об'єкт, предмет, робочу гіпотезу, завдання дослідження, планувати експеримент)				
2. Уміння розуміти основні методологічні принципи наукового дослідження і уміння застосовувати їх на практиці				
3. Уміння використовувати методи наукового дослідження (анкетування, тестування, моделювання,				

¹¹ Бал «5» – уміння проявляється постійно, «4» – уміння іноді не проявляється, «3» – уміння періодично проявляється, «2» – уміння проявляється в окремих випадках, «1» – не проявляється.

Умовно високий рівень – від 33 до 40 балів, достатній рівень – від 25 до 32 балів, середній – від 17 до 24 балів та низький – від 8 до 16.

спостереження тощо)				
4. Уміння теоретично обґрунтовувати і експериментально перевіряти висунуту гіпотезу в рамках досліджуваної проблеми				
5. Уміння проводити методологічну рефлексію (аналізувати результати своєї науково-дослідницької діяльності, робити необхідні висновки)				
6. Уміння вести наукову дискусію, аргументовано відстоювати свою точку зору				
7. Уміння здійснювати кількісну і якісну обробку результатів (аналізувати дані наукового експерименту з використанням методів математичної статистики і комп'ютерних технологій)				
8. Уміння планувати свою роботу, раціонально використовувати час і засоби діяльності, здійснювати самоперевірку отриманих результатів				
Кількість балів				
Рівень сформованості умінь				

На основі порівняння даних самооцінки, студент може судити про рівень розвитку власних дослідницьких умінь.

Поєднання результатів діагностики рівнів дослідницької компетентності студентів, яку проводить викладач, і самоекспертиза студента посилюють об'єктивність оцінювання, мотивують студентів до подальшого вдосконалення та надають викладачу необхідну інформацію щодо застосування ефективних педагогічних технологій, спрямованих на покращення якості підготовки студентів до науково-дослідницької діяльності.

Педагогічні задачі як діагностичний інструмент сформованості дослідницьких умінь студентів

Дослідницька (наукова) діяльність в освітньому процесі збагачує внутрішній світ студентів, розвиває їх творчий потенціал, підвищує науковий рівень знань, що, у свою чергу, спонукає до глибоких узагальнень і

систематизації матеріалу, до досконалого формулювання ідей, висновків і нових гіпотез.

Педагогічна наука може розвиватися лише за умови збагачення її новими фактами, здобутими у процесі науково-дослідницької роботи. Студент, щоб краще й глибше оволодіти навчальним матеріалом, ознайомлюється з новою науковою літературою, стежить за розвитком цієї науки за кордоном, аналізує основну методичну літературу, уважно опрацьовує науково-методичні журнали, вивчає досвід освітньої роботи фахівців, експериментально перевіряє доцільність запровадження в практику педагогічних новацій.

Педагогічні задачі в освітньому процесі виконують різноманітні функції: діагностичну, контролюючу, навчальну. Це розширює межі їх використання як в освітньому процесі, так і у роботі наукових або проблемних гуртків, навчально-освітніх тренінгах або семінарах. Зміст задач та методика їх використання обирається викладачем відповідно до мети навчального заняття. Наприклад, для перевірки сформованості дослідницьких умінь студентам можна запропонувати розв'язати педагогічну задачу в аудиторії методом мозкового штурму, а використовуючи google-форму, студенти мають змогу розв'язати її дома.

Процес розв'язування педагогічних задач – це, насамперед, творчий процес, в етапності якого відбувається перехід від теоретичного мислення до практичного. На основі аналізу поглядів науковців (О. Дубасенюк¹², Ю. Кулюткін¹³, О. Матвієнко¹⁴, Л. Мільто¹⁵, С. Сисоєва¹⁶, V. Gundy¹⁷, Т. Hicks¹⁸) на процес розв'язування педагогічних задач, можна зробити висновок, що цей процес не може бути повністю алгоритмізованим, оскільки в будь-якій задачі завжди присутні елементи загального та індивідуального. Узагальнюючи досвід науковців, алгоритм розв'язування педагогічних задач можна представити, як поетапне виконання не менше 5 основних кроків, а саме:

- аналіз ситуації;
- усвідомлення проблеми і формулювання задачі;
- розробка проекту рішення;
- практична реалізація запланованого рішення;

¹² Дубасенюк О. А. Професійно-педагогічні задачі: типологія та технологія розв'язання: навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / О. А. Дубасенюк, О. В. Вознюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – 270 с.

¹³ Кулюткін Ю. Н. Педагогическая задача // Творческая направленность деятельности педагога. – Л., 1978. – С. 11 – 18.

¹⁴ Матвієнко О.В. Метод конкретних педагогічних ситуацій. – К. : Укр. пропілеї, 2001. – 300 с.

¹⁵ Мільто Л. О. Теорія і технологія розв'язання педагогічних задач : посібник / Л. О. Мільто. – Кіровоград : Імекс, 2013. – 156 с.

¹⁶ Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / Сисоєва С. О. – К. : ВД "ЕКМО", 2011. – 324 с.

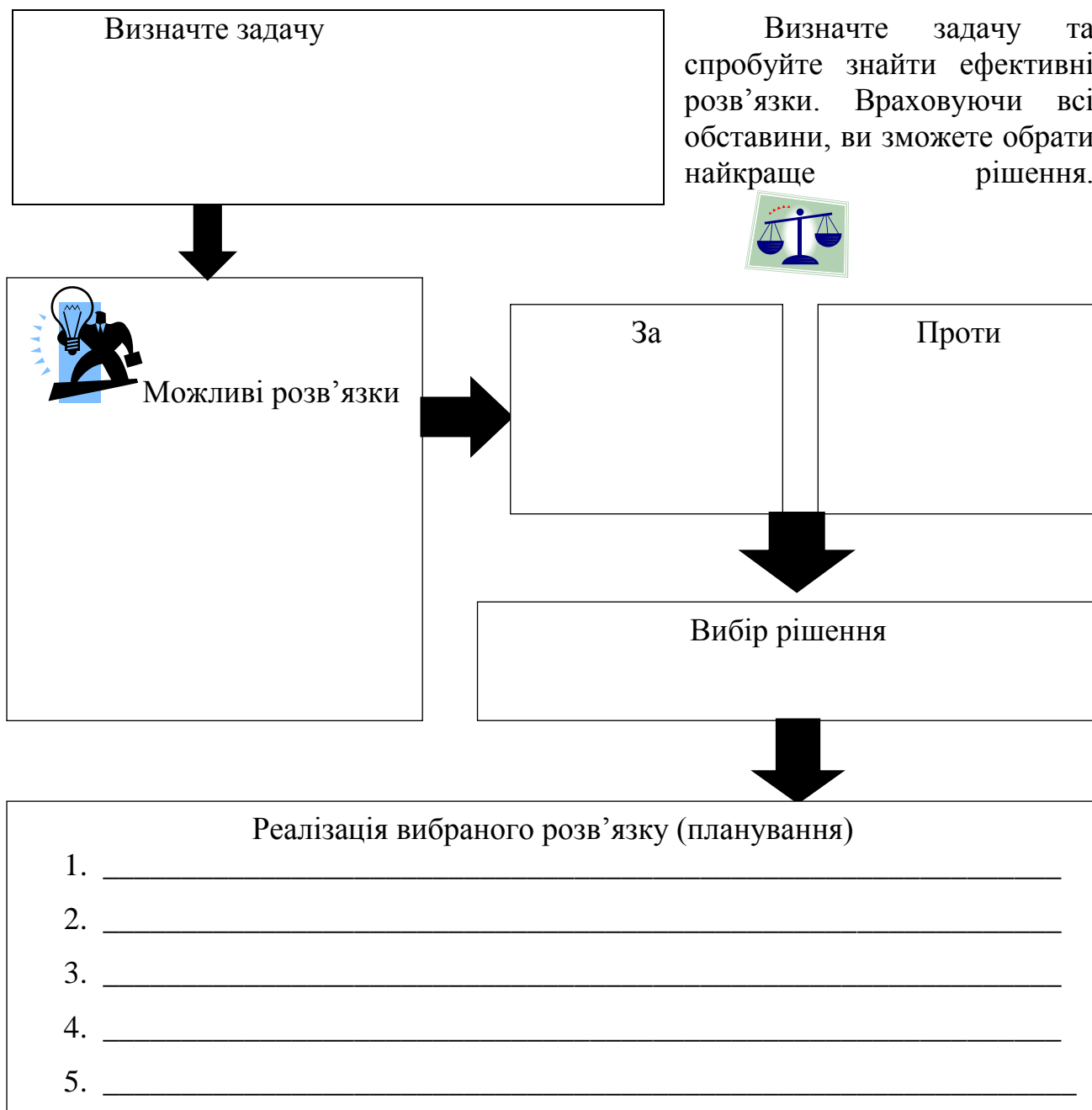
¹⁷ Gundy V. 101 activities for teaching creativity and problem solving / Van Gundy. – USA, 2005. – 410 p.

¹⁸ Hicks T. Seven Steps for Effective Problem Solving in the Workplace, 2013. – URL: <http://www.mediate.com/articles/thicks.cfm>.

– аналіз результату.

На практичних заняттях доцільно пропонувати студентам розв'язування педагогічних задач з використанням індивідуальних робочих листів. Наведемо приклад оформлення такого робочого листа (worksheet).

Робочий лист для розв'язування педагогічної задачі

Наведемо приклади педагогічних задач, практичних завдань для перевірки сформованості дослідницьких умінь студентів, що виокремлені в попередньому розділі. Біля кожної задачі в дужках позначено номер уміння, занесеного до бланку самооцінки розвитку дослідницьких умінь (стор.14).

Задача 1 (*1). Гіпотезою дослідження передбачено, що за умови цілеспрямованого, систематичного формування узагальнених знань і

експериментальних умінь студентів з техніки і методики хімічного експерименту, розробки та впровадження спецпрактикуму «Техніка і методика хімічного експерименту», доповнення самостійної роботи майбутніх учителів підготовкою і проведенням хімічних дослідів, виконання студентами на педагогічній практиці індивідуальних творчих завдань, що стосуються використання хімічного експерименту як методу і засобу навчання, зросте рівень готовності майбутніх учителів до використання хімічного експерименту в загальноосвітніх навчальних закладах.

Сформулюйте завдання, які треба виконати для підтвердження цієї гіпотези.

Задача 2 (*1). Перед вами постала проблема формування у студентів готовності до майбутньої професійної діяльності. Якими будуть ваші дії, з чого почнете свою роботу? Що вам може допомогти у формулюванні гіпотези вашого дослідження?

Задача 3 (*5, 8). Для участі в студентській науковій конференції вам необхідно підготувати виступ за темою вашого індивідуального дослідження «Інноваційні підходи до викладання у вищому навчальному закладі». Як би ви побудували свій виступ? Складіть тези свого виступу.

Задача 4 (*6). Тема вашого реферату «Реалізація компетентнісного підходу в освітньому процесі педагогічного вищого навчального закладу». У якій послідовності ви будете висвітлювати матеріал за цією темою?

Задача 5 (*1). Викладач доручив вам скласти список орієнтовних тем наукових робіт для студентів магістратури зі спеціальності «Педагогіка вищої школи». З чого почнете свою роботу? Якими критеріями відбору будете керуватися під час визначення тем? Наведіть приклади найактуальніших, на ваш погляд, тем.

Задача 6 (*5, 6, 8). У вас виникли труднощі при написанні своєї першої наукової статті, і ви звернулися до викладача за консультацією. Занотуйте основні вимоги до написання наукової статті, які вам повідомив викладач.

Задача 7 (*5, 6). На етапі написання магістерської роботи вам необхідно підготувати статтю за результатами проведеного дослідження. На що ви звернете увагу під час написання, самоперевірки та самооцінювання статті? Проаналізуйте структуру та оцініть її змістове наповнення (варіанти статей можуть бути подані на сайті чи запропоновані викладачем у друкованому вигляді).

Задача 8 (*1). Ваше індивідуальне дослідження ви вирішили спрямувати на діагностику навчальних результатів студентів та обрали наступну тему: «Критерії оцінювання навчальних результатів студентів». Викладач не затвердив цю тему, бо вона, на його погляд, неактуальна. Ви не погодились з таким рішенням викладача. Як можна розв'язати цей конфлікт? Обґрунтуйте можливі критерії оцінки навчальних результатів студентів для підтвердження актуальності вашої теми.

Задача 9 (*8). Викладач приступив до виконання своїх обов'язків. До складання свого індивідуального плану поставився дуже вимогливо. Але коли почав планувати наукову роботу, то зрозумів, що на неї не залишається

робочого часу, тобто вона може проводитися лише у вільний від роботи час. Чи можливо за таких умов якісно займатися науковою роботою? Чи виникає така проблема у студентів, що виконують завдання індивідуальних планів? Запропонуйте та обґрунтуйте своє вирішення даної проблеми з позиції студентства.

Задача 10 (*1). Сформулюйте завдання, які треба виконати для підтвердження наступної гіпотези: професійне консультування молоді засобами мережі Інтернет набуває ефективності, якщо воно здійснюється системно за допомогою інформаційно-освітнього порталу і забезпечує:

- інтерактивний зв'язок через створення віртуального середовища між суб'єктами професійного консультування;
- варіативність форм і методів професійного консультування;
- систематизацію та узагальнення одержаної інформації.

Задача 11 (*1). Вам запропонували список тем для наукового пошуку. Виберіть одну з запропонованих тем та сформулюйте її актуальність:

1. Активізація пізнавальної діяльності студентів у процесі професійно-педагогічної підготовки.

2. Педагогічні умови формування готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення.

3. Організаційно-педагогічні умови формування науково-педагогічного персоналу у закладах вищої освіти.

4. Розвиток педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи у процесі науково-педагогічної діяльності.

5. Педагогічні умови формування потенціалу професійного саморозвитку в майбутніх викладачів університетів у процесі магістерської підготовки.

Задача 12 (*5). До Вас звернувся ваш однокласник з проханням прочитати і проаналізувати його наукову статтю. Складіть алгоритм дій роботи над статтею. На які моменти потрібно звернути увагу в першу чергу? Здійсніть перевірку статті згідно розробленого алгоритму (прикладі статей надає викладач або студент вибирає самостійно).

Задача 13 (*6). На одному із занять у науковому гуртку викладач запропонував зробити письмовий огляд наукового видання «Молодий вчений» (або на вибір студента). На одну із статей, що вас зацікавила, напишіть анотацію.

Задача 14 (*1, 2). Ви обрали тему магістерської роботи «Дидактичні ігри у творчій спадщині українських педагогів другої половини XIX – першої третини XX ст.», затвердили її на кафедрі та почали збір даних з обраної теми. Оскільки магістерська робота є науковою працею, визначте, на яких підходах ви побудуєте ваш науковий пошук відповідно обраної теми, та обґрунтуйте ваш вибір (тема може змінюватися)

Задача 15 (*3, 4). Студент у своєму індивідуальному дослідженні «Організаційно-педагогічні засади особистісного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів» дійшов до констатувального етапу педагогічного експерименту. Науковий керівник підказав, що необхідно робити на даному

етапі, але студент має незначний досвіду у створенні анкет. Яким чином би ви побудували анкету? Які типи питань, на ваш погляд, були б доцільними до цієї теми? Наведіть приклади питань (5-10 питань).

Задача 16 (*3, 4). Ви працюєте над актуальною проблемою, що стосується професійного розвитку викладачів закладів вищої освіти. Одним із ваших завдань є створення моделі професійного розвитку викладача. Який метод наукового дослідження найбільш ефективний для виконання цього завдання? Побудуйте модель та обґрунтуйте її складові.

Задача 17 (*3). У процесі написання магістерської роботи, особливо на констатувальному або контрольному етапах педагогічного експерименту, необхідно вибрати доцільні методи педагогічного дослідження. Із запропонованих тем магістерських робіт виберіть одну та складіть орієнтований план проведення спостереження. Орієнтовні теми:

1. Інноваційні технології в початковій школі.
2. Впровадження наукових засад теорії управління персоналом у практиці роботи керівника школи.
3. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до роботи з обдарованими учнями.
4. Формування педагогічного іміджу майбутнього викладача університету в процесі магістерської підготовки.

Задача 18 (*3)¹⁹. Студентка педагогічного університету, виконуючи магістерську роботу з теми ігрових технологій, має зібрати необхідний фактичний матеріал, використовуючи метод спостереження. Прийшовши в школу, вона звернулася до учнів з наступними словами: «Мені сьогодні необхідно спостерігати за тим, як ви граєте!». Проаналізуйте педагогічну ситуацію з точки зору методології дослідження в педагогічній науці. Який метод дослідження в роботі використала студентка? Надайте визначення цього методу. Назвіть умови його ефективності. Обговоріть у групі, чи будуть дані, отримані за допомогою методу спостереження, достовірними? Висловіть свою точку зору та наведіть 4-5 аргументів. Розробіть план спостереження з даної теми дослідження.

Задача 19 (*1, 6). Студент завершив написання тексту магістерської роботи. Далі він отримав відгук від наукового керівника і наступним кроком є підготовка доповіді, що викликало у нього певні труднощі. Доповідь виходила занадто великою або, навпаки, закороткою. Поміркуйте, що заважає студенту підготувати якісну доповідь? Складіть доповідь за своєю темою та виступіть з нею перед групою.

Задача 20 (*5, 8)²⁰. Уявіть, що ваш колега в університеті розробив педагогічну стратегію, що допоможе студентам уникнути плагіату. Проте пізніше з'ясувалося, що він запозичив цю розробку в більш ранніх дослідників. Потім виявилось, що й ці автори використовували чужі ідеї. В результаті ваш

¹⁹Тарасова Т.О. Сборник задач по учебной дисциплине «Педагогика»/ Тарасова Т.О. – Боровичи, 2014. – 100 с.

²⁰Плагіат і авторське право в історії. – URL: <http://kasner.kiev.ua/plagiat-i-avtorske-pravo-v-istorii>

колега визнав, що простежити авторство до першоджерела неможливо. Висловіть свою позицію стосовно цієї ситуації. Поміркуйте про те, як уникнути запозичень та виховувати в собі та інших якості академічної доброчесності. Розробіть алгоритм дій для боротьби з плагіатом.

Задача 21 (*5, 8). Ви – науковий керівник, який перевіряє магістерську роботу в студента, який завжди демонстрував значні успіхи у навчанні. Але перевірку на плагіат робота не пройшла. Студент заперечує обвинувачення в плагіаті і не вважає, що він запозичив матеріал, тому що текст він перефразував. Сплануйте свої дії для розв’язання цієї ситуації. Складіть пам’ятку для студентів, що стосується плагіату.

Задача 22 (*5, 8)²¹. Викладач просить бібліотекаря в університеті перевірити деякі посилання в науково-дослідній роботі своєї студентки. Він вважає, що стаття набагато краще, ніж її звичайна робота. Бібліотекар здійснює швидкий пошук і виявляє, що студентка скопіювала цілі абзаци зі статті в Інтернеті. Проте в кожному реченні є по два слова, що змінювалися. Студентка стверджує, що вона перефразувала та записала джерела. Вона не вірить, що це плагіат. Яким чином подолати конфлікт? Розробіть план дій для уникнення плагіату.

Задача 23 (*7). На констатувальному етапі педагогічного експерименту вам необхідно визначитися з кількістю респондентів, які будуть задіяні на формуальному етапі педагогічного експерименту. Кількість студентів, що навчаються за вашою спеціальністю в Україні, становить 187 студентів. Чи можливо за такої кількості студентів підтвердити ефективність розробленої вами методики? Яка мінімальна кількість респондентів, на вашу думку, має бути для проведення експерименту? Який вид педагогічного експерименту доцільно використати для такої вибірки?

Задача 24 (*7) (практична частина задачі № 23). Після того, як ви обрали вид педагогічного експерименту, проведіть розрахунок за параметрами, що подані у таблиці. Оберіть та використайте доцільну формулу для розрахунку. Зробіть висновок про ефективність розробленої вами методики.

Приклад таблиці для розрахунку результатів проведеного дослідження

Результати початкового зрізу (кількість студентів)		Результати контрольного зрізу (кількість студентів)	
Високий	5		12
Середній	9		11
Достатній	8		6
Низький	11		4

Задача 25 (*4, 7)²². У ході вашого дослідження виявилось, що за спеціальністю «Початкове навчання» навчаються 6800 студентів у ВНЗ України. На 1 курсі навчаються 1450 студентів, на 2 – 1620 студента, на 3 – 1700 студентів, на 4 – 2030 студентів. Оберіть формулу та розрахуйте вибірку студентів II курсу, задіяних у педагогічному експерименті. Зробіть відповідні висновки.

Задача 26 (*1, 3, 4, 5)²³. Серед загальних компетентностей, якими повинен володіти фахівець, виділяють здатність до прийняття рішень та розв'язання проблем. Надайте відповіді на наступні запитання, щоб з'ясувати загальний рівень цієї компетентності. Пригадайте, яке рішення ви нещодавно ухвалили або проблему, яку ви розв'язали. Опишіть у подробицях процес прийняття рішення або розв'язання проблеми. Який вид інформації ви використовували? Скільки часу ви запланували, і скільки часу ви витратили? Який ви отримали результат?

Задача 27 (*4, 5, 6)²⁴. Оцініть відповіді педагогів на запитання, що заважає впроваджувати наукові досягнення в практику роботи освітнього закладу: «Про значну частину досягнень науки ми не знаємо»; «Немає об'єктивної оцінки наукових досліджень»; «Немає рекомендацій про те, як впроваджувати»; «Від нас найчастіше вимагають впроваджувати не наукові досягнення, а заклики відомих освітян»; «Від нас вимагають ефективності і якості, проте не вчать, як їх досягти»; «Наукою, а тим більше її впровадженням заважає займатися сформований стиль роботи»; «Вченим слід працювати в контакт з педагогами-практиками». Чи слід наукові дослідження зводити до рівня рецептурних? Як ви розумієте впровадження наукових результатів у практику? Які шляхи вирішення проблеми впровадження науки в практику ви можете запропонувати?

Задача 28 (*3, 4, 5, 8)²⁵. Проблема компетентнісного підходу наразі є актуальною у сучасній освіті. Компетентною називають обізнану, авторитетну в певній справі людину, яка може приймати рішення та відповідно діяти. У вітчизняній педагогіці прийнято розрізняти поняття «компетентність» як характеристику працівника (фахівця) та «компетенції» як характеристику робочого місця (посадові обов'язки).

Зробіть аналітичний огляд публікацій з питань компетентнісного підходу в освіті. Виділіть основні проблеми, що піднімають автори цих публікацій. Як Ви уявляєте сучасну освіту, що базується на компетентнісному підході. Відповідь побудуйте у формі доповіді (3-5 хвилин).

Рекомендована література до задачі:

– What are competence and competency frameworks?, July 2016. – URL:

²² Тарантей В.П. Сборник качественных задач : общая педагогика / В.П. Тарантей, Л.М. Тарантей. – Тула : Изд-во ТГПУ им. Л.Н. Толстого, 2011. – 109 с. – С.34.

²³ Education competencies: Decision quality and problem solving. – URL: https://www.microsoft.com/ru-ru/education/training-and-events/education-competencies/problem_solving.aspx

²⁴ Кондрашова Л.В. Сборник педагогических задач. – Москва: Просвещение, 1987. – 144 с.

²⁵ Тарантей В.П. Сборник качественных задач : общая педагогика / В.П. Тарантей, Л.М. Тарантей. – Тула : Изд-во ТГПУ им. Л.Н. Толстого, 2011. – 109 с. – С.75.

<http://ww.cipd.co.uk/hr-resources/factsheets/competence-competency-frameworks.aspx>;

– Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning (2008/C 111/01) // Official Journal of the EU, 6.5.2008 – С. 111/4;

– Савченко О. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі / О. Савченко / е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». – Вип. №3. – 2010. – URL: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16/);

– Компетентнісний підхід в освіті : теоретичні засади і практика реалізації : матеріали методологічного семінару 3 квітня 2014 р., м. Київ [у 2 ч.]. Ч. 1 / НАПН України; [редкол.: В.Г. Кремень, В.І. Луговий, О.І. Ляшенко] – К. : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. – 370 с.

– Химинець В. Компетентнісний підхід до професійного розвитку вчителя / Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти 2010. – URL: <http://zakinpro.org.ua/2010-01-18-13-44-15/233-2010-08-25-07-10-49>.

Задача 29 (*3, 4). Уявіть, що ви розробляєте навчальний посібник «Педагогіка у таблицях та схемах». Використовуючи метод аналізу, складіть схему понять «Методологія», «Методологія педагогіки». Схема має відображати взаємозв'язок даних понять та їх особливості.

Задача 30 (*2)²⁶. На основі знань основних теоретичних підходів, що описують загальнонауковий рівень методології педагогіки, визначте можливості їх використання для педагогічно обґрунтованого розв'язання життєвих та професійних проблем.

Приклад таблиці до задачі 30

Основні теоретичні підходи	Призначення, принципи використання у педагогіці	Можливості використання при розв'язанні проблем		
		Власної життєдіяльності Я	Виховання та навчання Викладач-студент	Сімейного виховання Вчитель-батьки
Системний				
Особистісний				
Діяльнісний				
Діалогічний				
Аксіологічний				

²⁶ Тарантей В.П. Сборник качественных задач : общая педагогика / В.П. Тарантей, Л.М. Тарантей. – Тула : Изд-во ТГПУ им. Л.Н. Толстого, 2011. – 109 с. –С.49.

Загальні рекомендації щодо використання педагогічних задач

Викладач використовує педагогічні задачі у навчальному процесі з метою:

- глибшого розуміння теми студентами, розвитку їх уяви;
- отримання підґрунтя для перевірки теорії, дослідження ідей, виявлення закономірностей, взаємозв'язків, формулювання гіпотез;
- пробудження інтересу, зацікавлення, активізації мислення та мотивування до дискусії;
- отримання додаткової інформації, поглиблення знань;
- розвитку аналітичного і стратегічного мислення, вміння вирішувати проблеми і робити раціональні висновки, розвитку комунікаційних навичок;
- інтеграції теоретичних знань з реаліями життя, перетворення абстрактних знань у цінності і вміння студента.

Отже, використовуючи педагогічні задачі важливо дотримуватися наступних правил (вимог або умов):

- взаємодія відбувається щонайменше між двома суб'єктами (викладач і студент);
- необхідність рефлексії;
- успішність розв'язання педагогічної задачі визначається успішністю вирішення її студентом;
- при аналізі педагогічної ситуації не можна ігнорувати психологічні характеристики суб'єктів, оскільки сам предмет задачі збігається із суб'єктом;
- зміст педагогічних задач має бути пов'язаний із обговорюваною на занятті проблемою;
- педагогічні задачі добираються з урахуванням посадових обов'язків викладачів вищої школи, знань, набутого життєвого досвіду студентів;
- оптимальна кількість педагогічних задач під час навчального заняття (не більше 2-х);
- використання педагогічних задач в позааудиторній діяльності (консультації, індивідуальні заняття тощо) та самостійній роботі.

Список використаних джерел

1. Архипова М.В. Компоненти формування дослідницької компетентності майбутнього інженера-педагога. – URL: http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2009/Pedagogica/54132.doc.htm

2. Головань М.С. Сутність та зміст поняття “дослідницька компетентність” / М. С. Головань, В.В. Яценко // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць. Випуск VII. – Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2012. – С. 55-62. – URL: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8412/7/Golovan_2012_Doslid_Comp etence_PDF.pdf

3. Державний стандарт України. Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання науково-дослідних робіт. Загальні положення. – Київ : Держстандарт України, 2001. – 20 с. – URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/standarts/DSTU_3973-2000.pdf

4. Державний стандарт України. Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання науково-дослідних робіт. Загальні положення. – Київ : Держстандарт України, 2001. – 20 с. – URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/standarts/DSTU_3973-2000.pdf

5. Дівінська Н.О. Модель професійної підготовки вчителя іноземної мови до застосування ігрових форм навчання: монографія / [за ред. проф. І.М. Мельникової]. – К.: , 2011. – 208 с.

6. Дробноход М.І. До концепції реформування наукової сфери України.– URL: <http://www.anvsu.org.ua/index.files/Articles/Drobnokhod1.htm>

7. Дубасенюк О.А. Професійно-педагогічні задачі: типологія та технологія розв'язання: навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / О. А. Дубасенюк, О. В. Вознюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – 270 с.

8. Застосування сучасних інноваційних освітніх технологій для формування навчально-пізнавальної та дослідницької компетентностей юннатів у гуртках біологічного та сільськогосподарського профілів ЗОЕНЦ. – URL: http://zoenc.edukit.uz.ua/biblioteka/materiali_ndzd/zastosuvannya_suchasnih_innovacijnih_osvitnih_tehnologij_dlya_formuvannya_navchaljno-piznavaljnoi_ta_doslidnicjkoj_kompetentnostej_yunnativ_u_gurtkah_biologichnogo_ta_siljsjkogospodarsjkogo_profiliv_zoenc/

9. Компетентнісний підхід в освіті : теоретичні засади і практика реалізації : матеріали методологічного семінару 3 квітня 2014 р., м. Київ [у 2 ч.]. Ч. 1 / НАПН України; [редкол.: В.Г. Кремень, В.І. Луговий, О.І. Ляшенко] – К. : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. – 370 с.

10. Кондрашова Л.В. Сборник педагогических задач. – Москва: Просвещение, 1987. – 144 с.

11. Концепція Науково-дослідної роботи Національної школи суддів України на 2011-2015 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nsj.gov.ua/files/>

12. Концепція наукової діяльності Вінницького національного аграрного університету на 2009–2015 роки. – URL: http://www.vsau.org/web/vsau/vsau.nsf/webgr_view/GrZRGCT?OpenDocument&RestrictToCategory=GrZRGCT

13. Концепція перспективного розвитку науково-дослідної роботи в НУВГП на 2010-2015 роки // Національний університет водного господарства та природокористування. – URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-dijaljnistj/konsercija>

14. Кулюткин Ю. Н. Педагогическая задача // Творческая направленность деятельности педагога. – Л., 1978. – С. 11 – 18.

15. Лозан С. Методологічні підходи до визначення сутності та змісту поняття «дослідницька компетентність» / С. Лозан. – URL:

<http://www.kspu.kr.ua/ua/ntmd/konferentsiy/3-mizhnarodna-internet-konferentsiia-2015/sektsiia-5/3605-metodolohichni-pidkhody-do-vyznachennia-sutnosti-ta-zmistu-poniattia-doslidnytska-kompetentnist>

16. Матвієнко О.В. Метод конкретних педагогічних ситуацій. – К. : Укр. пропілеї, 2001. – 300 с.

17. Мільто Л.О. Теорія і технологія розв'язання педагогічних задач : посібник / Л.О. Мільто. – Кіровоград : Імекс, 2013. – 156 с.

18. Основи наукових досліджень : навчальний посібник / Г.С. Цехмістрова. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003.- 240 с. – С.54-56. – URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-3023.html>

19. Плагіат і авторське право в історії. – URL: <http://kasner.kiev.ua/plagiat-i-avtorske-pravo-v-istorii>

20. Положення про науково-дослідну роботу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. – URL: http://science.univ.kiev.ua/documents/normative_base/polozhennya-pro-naukovo-doslidnu-robotu-v-kyuyivs%60komu-natsional%60nomu-universyteti-imeni-tarasa-shevch/

21. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років. – URL: http://www.tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncepc.pdf

22. Проект Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року. – URL: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT1109.html

23. Прошкін В.В. Організаційна структура науково-дослідної роботи студентів. – URL: file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/nvd_2010_1_8.pdf

24. Савченко О. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі / О. Савченко / е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». – Вип. №3. – 2010. – URL: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16/

25. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С.О. Сисоєва. – К. : ВД "ЕКМО" , 2011. – 324 с.

26. Стандарт Національної академії наук України. Організація і проведення науково-дослідних робіт СОУ НАН 73.1-001:2011. Видання офіційне. – Київ: Національна академія наук України, 2011. – 28 с. – URL: http://www1.nas.gov.ua/infrastructures/Legaltexts/nas/2011/directions/OpenDocs/73_1_001_2011.pdf

27. Султанова Л.Ю. Формування готовності студентів психолого-педагогічних факультетів до науково-дослідної діяльності: автореф. дис. ...канд.пед.наук : 13.00.04 /Лейла Юріївна Султанова; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. – К., 2007. – 22 с.

28. Тарантей В.П. Сборник качественных задач : общая педагогика / В.П. Тарантей, Л.М. Тарантей. – Тула : Изд-во ТГПУ им. Л.Н. Толстого, 2011. – 109 с. – С.34.

29. Тарасова Т.О. Сборник задач по учебной дисциплине «Педагогика»/ Тарасова Т.О. – Боровичи, 2014. – 100 с.
30. Теоретичні засади науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів : практичний посібник / Авторський колектив : В. Майборода, О. Ярошенко, Ю. Скиба ; за ред. О. Ярошенко. – Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. – 174 с. – URL: <http://ihed.org.ua/ua/resursy/biblioteka.html>
31. Химинець В. Компетентнісний підхід до професійного розвитку вчителя / Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти 2010. – URL: <http://zakinppo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/233-2010-08-25-07-10-49>.
32. Education competencies: Decision quality and problem solving. – URL: https://www.microsoft.com/ru-ru/education/training-and-events/education-competencies/problem_solving.aspx
33. Gundy V. 101 activities for teaching creativity and problem solving / Van Gundy. – USA, 2005. – 410 p.
34. Hicks T. Seven Steps for Effective Problem Solving in the Workplace, 2013. – URL: <http://www.mediate.com/articles/thicks.cfm>.
35. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning (2008/C 111/01) // Official Journal of the EU, 6.5.2008 – С. 111/4;
36. Research competencies framework, 4 april 2007/ – URL: http://www.fgdp.org.uk/_assets/pdf/research/research%20competencies.pdf
37. What are competence and competency frameworks?, July 2016. – URL: <http://ww.cipd.co.uk/hr-resources/factsheets/competence-competency-frameworks.aspx>;
38. Zippy Scenarios for Teaching Internet Ethics – URL: <http://www.library.illinois.edu/uni/computerlit/scenarios.html>